

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน และครูสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของศึกษานิเทศก์ ตามความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครู กับบทบาทของศึกษานิเทศก์ ตามความเป็นจริง

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ทุกคน จำนวน 53 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 108 คน และครูประจำการ ซึ่งทำการสอนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ระดับชั้นละ 1 คน จำนวน 648 คน จาก 108 โรงเรียน ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling) จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตต่าง ๆ ทั้ง 24 เขต ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้นในขณะทำการวิจัย 411 โรงเรียน โดยจำแนกขนาดของโรงเรียนออกเป็น ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แล้วใช้จำนวน 25 % ของโรงเรียนแต่ละขนาดในแต่ละเขต ตามเกณฑ์การกำหนดขนาดโรงเรียนของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก คือโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 1 - 15 ห้องเรียน

2. โรงเรียนขนาดกลาง คือโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 16 – 30 ห้องเรียน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ คือโรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 31 ห้องเรียนขึ้นไป¹ (รายชื่อโรงเรียนที่เลือกเป็นตัวอย่างประชากร แสดงไว้ในภาคผนวก ก. หน้า 204) กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 809 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ชุด คือสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ 1 ชุด และสำหรับศึกษานิเทศก์อีก 1 ชุด เป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาจากเอกสารและตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ หลักการนิเทศการศึกษา เทคนิคการนิเทศการศึกษา หน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ อาศัยจากประสบการณ์ของผู้วิจัย และการปฏิบัติงานในหน้าที่งานการนิเทศการศึกษา และจากการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์ และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

¹ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, งานแผนงานวิจัย, เกณฑ์กำหนดขนาดโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการศึกษา, 2520), หน้า 1. (อัครสำเนา.)

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นทั้ง 2 ชุดนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เนื้อหาของคำถามของแบบสอบถามในตอนนี้เหมือนกันทั้ง 2 ชุด แต่จะต่างกันเฉพาะส่วนที่เป็นคำตอบ (ค่านขวามือ) คือชุดที่สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ ตอนนั้น มีคำตอบทั้งในด้านกาปฏิบัติจริงและความต้องการ ส่วนชุดที่สำหรับศึกษานิเทศก์ตอนนั้น มีคำตอบเฉพาะการปฏิบัติจริงเท่านั้น แบบสอบถามในตอนนี้มุ่งสำรวจความคิดเห็น 8 ด้านด้วยกันคือ

1. ด้านการนิเทศการศึกษา
2. ด้านพัฒนาการเรียนการสอน
3. ด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านการค้นคว้า ทดลอง และวิจัยเชิงปฏิบัติ
5. ด้านการบริหาร
6. ด้านการแนะแนวการศึกษา
7. ด้านการประสานงานและบริการต่าง ๆ
8. ด้านประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประเมินมาตรฐานโรงเรียน

เรียน

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบมีเสรีในการตอบ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจ

สอบดูความถูกต้องตามหลักวิชา และความเหมาะสมในคำความหมาย จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและนำไปทดลองใช้ (Try - Out) เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามต่อไป

การทดลองใช้แบบสอบถาม

นำแบบสอบถามฉบับทดลอง จำนวน 60 ฉบับ ไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประเภทละ 15 คน รวมเป็น 30 คน และศึกษานิเทศก์จังหวัด กรมสามัญศึกษา จำนวน 30 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้ง 60 ฉบับ (100 %) นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาให้คะแนน โดยเปลี่ยนระดับความคิดเห็นเป็นคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของผู้ตอบแต่ละคนมาให้คะแนน และหาผลรวมของคะแนนข้อข้อคิด เพื่อนำมาคำนวณหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามครั้งฉบับ โดยวิธี สพลิต - ฮาล์ฟ (Split-Half) เมื่อได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามครั้งฉบับแล้ว ก็นำมาหาความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของ สเปียร์แมน - บราวส์ (Spearman-Brows) ค่าความเที่ยงจากแบบสอบถามของศึกษานิเทศก์ = 0.98 ค่าความเที่ยงจากแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงของศึกษานิเทศก์ = 0.98 และส่วนที่คงการให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติ = 0.95

(การหาค่าความเที่ยงแสดงไว้ในภาคผนวก ข หน้า 211)

ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 คนดังนี้

ตอนที่ 1 ถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับแบบสอบถามของศึกษานิเทศก์ คอมี 4 ข้อ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการตอบ มี 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ แบ่งเป็น 6 ด้าน จำนวน 53 ข้อ ดังนี้

1. ด้านการนิเทศการศึกษา 13 ข้อ เท่ากับ 24.53 %
2. ด้านพัฒนาการเรียนการสอน 7 ข้อ เท่ากับ 13.21 %
3. ด้านการผลิตเอกสารทางวิชาการและสื่อการเรียนการสอน 6 ข้อ เท่ากับ 11.32 %
4. ด้านการค้นคว้าทดลองและวิจัยเชิงปฏิบัติ 4 ข้อ เท่ากับ 7.55 %
5. ด้านการบริหาร 5 ข้อ เท่ากับ 9.43 %
6. ด้านการแนะแนวการศึกษา 5 ข้อ เท่ากับ 9.43 %
7. ด้านการประสานงานและบริการต่าง ๆ 6 ข้อ เท่ากับ 11.32 %
8. ด้านประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประเมินมาตรฐานโรงเรียน 7 ข้อ เท่ากับ 13.21 %

ตอนที่ 3 ถามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ อีก 7 ข้อ

(แบบสอบถามฉบับจริงทั้ง 2 ชุด อยู่ในภาคผนวก ก หน้า 176)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากร และเก็บรวบรวมข้อมูลกลับ ดังนี้

1. ส่งแบบสอบถามไปยังศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา และรวบรวมกลับด้วยตนเอง
 2. ส่งแบบสอบถามบางส่วนไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำการ ด้วยตนเอง
- บางส่วนขอความอนุเคราะห์จากศึกษาธิการ เขตให้ช่วยแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการคือ ติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จากนั้นได้ติดต่อสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือไปยังเขตต่าง ๆ ในการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้ว ให้ส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ตามเจ้าหน้าที่ของซึ่งมีคแสกนไว้เรียบร้อยแล้ว คืนผู้วิจัย

แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 809 ฉบับ ได้รับคืน 729 ฉบับ คิดเป็นอัตราการร้อยละ 90.11 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

ประชากร	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ
ผู้บริหารโรงเรียน	108	90	83.33
ครูประจำการ	648	586	90.43
ศึกษานิเทศก์	53	53	100
รวม	809	729	90.11

จากตารางที่ 1 แบบสอบถามที่ส่งไปยังผู้บริหารโรงเรียน 108 ฉบับ ได้รับคืน 90 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33 ส่งไปให้ครูประจำการ 648 ฉบับ ได้รับคืน 586 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.43 และส่งไปให้ศึกษานิเทศก์ 53 ฉบับ ได้รับคืน 53 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน 729 ฉบับ จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้ทั้งหมด 809 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.11

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่ง และเวลาที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้วิธีการร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ ดังนี้

1. ค่าความถี่ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของค่าตอบแต่ละข้อโดยเปลี่ยนระดับความคิดเห็นเป็นคะแนน ดังนี้

มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

หลังจากได้ค่าเฉลี่ยแล้ว เพื่อสะดวกในการแปลความหมาย จึงได้กำหนดช่วงของคะแนนและความหมายของช่วงคะแนนเจดีย์นั้น ๆ ได้ดังต่อไปนี้

มากที่สุด	=	4.50 - 5.00
มาก	=	3.50 - 4.49
ปานกลาง	=	2.50 - 3.49
น้อย	=	1.50 - 2.49
น้อยที่สุด	=	1.00 - 1.49

2. หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของค่าตอบแต่ละข้อ

นำค่า \bar{X} และ SD. ที่ได้มาเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3. ทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบค่า F - Ratio

ตอนที่ 3 รวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จักระเปรียบเทียบเรียงลำดับความถี่ แล้วนำมาสรุปในรูปความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ใช้สูตร¹

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

f = จำนวนความถี่ในแต่ละระดับความคิดเห็น

x = คะแนนของระดับความคิดเห็น

$\sum fx$ = ผลบวกของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน

N = จำนวนคนทั้งหมดในแต่ละกลุ่มประชากร

2. การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สูตร²

$$SD = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

$\sum fx^2$ = ผลบวกของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนนความคิดเห็นระดับนั้น ยกกำลังสอง

$(\sum fx)^2$ = ผลบวกของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนนความคิดเห็นทั้งหมดยกกำลังสอง

¹ ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู, พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 41.

² ประคอง กรรณสูต, เรื่องเดียวกัน, หน้า 51.

N = จำนวนคนทั้งหมดในแต่ละกลุ่มประชากร

3. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยใช้สูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

$$MS_b = \frac{SS_b}{X - 1}$$

$$MS_w = \frac{SS_w}{N - X}$$

$$SS_b = \frac{(\sum x_1)^2}{N_1} + \frac{(\sum x_2)^2}{N_2} + \frac{(\sum x_3)^2}{N_3} - \frac{(\sum x)^2}{N}$$

$$SS_w = SS_t - SS_b$$

$$SS_t = \sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{N}$$

MS_b = ค่าเฉลี่ยกำลังสองระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าเฉลี่ยกำลังสองภายในกลุ่ม

SS_b = ผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม

SS_w = ผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

SS_t = ผลบวกกำลังสองรวม

K = จำนวนกลุ่ม

N = จำนวนประชากร

¹ วิเชียร เกตุสิงห์, สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (กรุงเทพมหานคร : กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523), หน้า 101.